

Ключові слова: глобалізація, економічна безпека, продовольча безпека регіону, енергетична безпека, валютно-фінансова безпека, екологічна безпека, міжнародна інтеграція.

Аннотация

Рассмотрены особенности и факторы влияния на экономическую безопасность страны и ее регионов в условиях глобализации. Определены и очерчены сущность основных составляющих экономической безопасности страны. Проанализированы факторы и предложены механизмы их привлечения для обеспечения продовольственной составляющей национальной экономической безопасности.

Ключевые слова: глобализация, экономическая безопасность, продовольственная безопасность региона, энергетическая безопасность, валютно-финансовая безопасность, экологическая безопасность, международная интеграция.

Summary

The features and factors affecting the economic security of the country and its regions in a globalizing world. Established and defined the essence of the main components of economic security. The factors and proposed mechanisms for their involvement in food component of national economic security.

Key words: globalization, economic security, food security in the region, energy security, monetary and financial security, environmental security, international integration.

Список використаних джерел:

1. Кравченко А.А. Состояние продовольственной безопасности: мониторинг и оценка / Кравченко А.А., Хлыстун А.Ю. // Азиатско-тихоокеанский регион: экономика, политика, право. - №1, 2010, с. 24-36.
2. Нухович Э.С. Мировая экономика на рубеже XX-XXI веков / Нухович Э.С., Смитиенко Б.М., Эскиндаров М.А. - М., 1995. - 103 с.
3. Соколенко С.І. Сучасні світові ринки та Україна: [Наук. вид.] / Соколенко С.І. – К.: Демос, 1995. – 354 с. –С.9.

УДК: 338.439.02

Чокова Г.П., Ковальчук Р.С.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність проблеми. Продовольча безпека передбачає забезпечення населення країни високоякісними продуктами харчування та гарантоване достатнє харчування. Вона залежить від стану національного законодавства, форм власності та господарювання, а також платоспроможності населення і тим самим зумовлює як стабільність, так і якість генофонду нації [1, с.52].

Глобалізація продовольчої безпеки - це процес консолідації зусиль світового суспільства по збільшенню обсягів продуктів харчування, достатніх для задоволення потреб суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження динаміки розвитку світового господарства такими науковцями як: С.М.Кваша, В.Мунтіян, М.В.Калінчик за останні роки викликає тривогу щодо адекватної уваги до розв'язання світової

продовольчої проблеми. Роль сільського господарства в світовій економіці постійно зростає, що зумовлено багатьма причинами основною з яких є постійне зростання чисельності населення, що зумовило подальший розгляд даного питання.

Виклад основного матеріалу дослідження. В агропромисловій політиці важливу роль мають відігравати регіональні аспекти, тому проаналізуємо темпи виробництва в Миколаївській області основних видів харчових продуктів (табл.1).

У 2012 році порівняно з 2009 роком в Миколаївській області спостерігається спад виробництва основних видів харчових продуктів та напоїв на душу населення, таких як: яловичина та телятина на 43,3%, олія соняшникова нерафінована 13%, молоко оброблене рідке на 3%, молоко і вершки, згущені з доданням цукру або без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин на 24%, виробництво крупи взагалі на 79,6%, хлібобулочні вироби на 16% та вироби макаронні на 45,4%.

Таблиця 1

Виробництво основних видів харчових продуктів та напоїв в Миколаївській області на одну особу, кг

Види продуктів та напоїв	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	2012р. у % до 2009р.
Яловичина і телятина, свіжі (парні) чи охолоджені	0,6	0,8	0,5	0,4	66,7
Свинина свіжа (парна) чи охолоджена	0,6	0,7	0,9	0,6	100,0
Субпродукти харчові свіжі (парні), охолоджені чи заморожені (крім субпродуктів м'яса свійської птиці)	0,2	0,3	0,3	0,3	150,0
М'ясо і субпродукти харчові свійської птиці, свіжі чи охолоджені	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0
Вироби ковбасні	2,1	2,5	2,6	3,0	143,0
Соки фруктові та овочеві, нектари	196,5	238,2	405,5	386,1	196,5
Овочі консервовані натуральні	13,0	16,3	10,2	16,1	123,9
Олія соняшникова нерафінована	24,4	49,1	49,4	21,2	87,0
Молоко оброблене рідке	12,8	12,4	12,8	12,4	97,0
Масло вершкове	2,9	3,0	3,1	3,3	113,8
Спреди та суміші жирові	2,1	1,5	2,7	2,9	138,1
Сир свіжий неферментований та сир кисломолочний	13,5	14,5	15,1	14,0	103,7
Сири жирні	8,2	7,2	8,6	10,2	124,4
Молоко і вершки, згущені з доданням цукру або без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин	11,2	8,0	10,1	8,5	76,0
Продукти кисломолочні	19,9	21,2	23,1	23,2	116,6
Борошно	68,8	66,7	77,6	69,7	101,3
Крупи	4,9	2,2	1,1	1,0	20,4
Вироби хлібобулочні	42,4	38,8	37,1	35,6	84,0
Вироби кондитерські з цукру, включаючи білий шоколад без вмісту какао	0,2	0,1	0,2	0,2	100,0
Вироби макаронні без начинки, не піддані тепловому обробленню	0,9	0,7	0,5	0,5	55,6

В той же час спостерігаємо в 2012 році ріст виробництва порівняно з 2009 роком за такими видами продукції: субпродукти харчові свіжі (крім субпродуктів м'яса свійської птиці) на 50%, вироби ковбасні на 43%, соки фруктові та овочеві, нектари майже в 2 рази, овочі консервовані натуральні на 24%, масло вершкове майже на 14%, спреди та суміші жирові -38,1%, сир свіжий неферментований та сир кисломолочний майже на 4%, сири жирні- 24,4%, кисломолочні продукти на 16,6%, обсяг виробництва борошна зросло лише на 1,3%. Незмінними лишаються обсяги виробництва свинини та кондитерських виробів, що становлять 0,6 та 0,2 кг на одну особу відповідно.

Зернове господарство є провідною галуззю агропромислового комплексу області, успішне функціонування якого визначає не тільки фінансово - економічний, соціальний стан сільськогосподарських підприємств, але й є базовим елементом продовольчої безпеки.

Таблиця 1

**Виробництво основних видів харчових продуктів та напоїв в Миколаївській області
на одну особу , кг**

Види продуктів та напоїв	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	2012р. у % до 2009р.
Яловичина і телятина, свіжі (парні) чи охолоджені	0,6	0,8	0,5	0,4	66,7
Свинина свіжа (парна) чи охолоджена	0,6	0,7	0,9	0,6	100,0
Субпродукти харчові свіжі (парні), охолоджені чи морожені (крім субпродуктів м'яса свійської птиці)	0,2	0,3	0,3	0,3	150,0
М'ясо і субпродукти харчові свійської птиці, свіжі чи охолоджені	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0
Вироби ковбасні	2,1	2,5	2,6	3,0	143,0
Соки фруктові та овочеві, нектари	196,5	238,2	405,5	386,1	196,5
Овочі консервовані натуральні	13,0	16,3	10,2	16,1	123,9
Олія соняшникова нерафінована	24,4	49,1	49,4	21,2	87,0
Молоко оброблене рідке	12,8	12,4	12,8	12,4	97,0
Масло вершкове	2,9	3,0	3,1	3,3	113,8
Спреди та суміші жирові	2,1	1,5	2,7	2,9	138,1
Сир свіжий неферментований та сир кисломолочний	13,5	14,5	15,1	14,0	103,7
Сири жирні	8,2	7,2	8,6	10,2	124,4
Молоко і вершки, згущені з доданням цукру або без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин	11,2	8,0	10,1	8,5	76,0
Продукти кисломолочні	19,9	21,2	23,1	23,2	116,6
Борошно	68,8	66,7	77,6	69,7	101,3
Крупи	4,9	2,2	1,1	1,0	20,4
Вироби хлібобулочні	42,4	38,8	37,1	35,6	84,0
Вироби кондитерські з цукру, включаючи білий шоколад без вмісту какао	0,2	0,1	0,2	0,2	100,0
Вироби макаронні без начинки, не піддані тепловому обробленню	0,9	0,7	0,5	0,5	55,6

Слід зазначити, що для забезпечення потреб населення хлібом та хлібобулочними виробами в області сформовано регіональні ресурси продовольчого зерна в обсязі 33,9 тис. тонн.

В 2012 році було отримано 2,5 млн. тонн зерна, що майже в 4 рази більше порівняно з 2011 роком, 200 тис. тонн ріпаку, понад 500 тис. тонн соняшнику, 180 тис. тонн картоплі, 240 тис. тонн овочів, 80 тис. тонн фруктів та винограду. В цілому можна сказати, природно-кліматичні та економічні умови в 2012 році сприяли отриманню високих врожаїв.

Що стосується тваринництва, то в 2012 році в галузі налічується 168,1 тис. голів великої рогатої худоби, що на 7,4% більше порівняно з відповідним періодом минулого року, в тому числі 94,6 тис. гол. корів, утримується 100,8 тис. голів свиней, 43,4 тис. голів овець (+0,9%) та 3,7 млн. голів птиці різних видів.

В 2012 році в господарствах усіх форм власності вироблено 40,6 тис. тонн м'яса, що на 19,9% менше порівняно з відповідним періодом минулого року, 368,8 тис. тонн молока (-2,7%), 386,3 млн. штук яєць (+14,7%) та 94,0 тонн вовни.

Слід зазначити, що в 2011 році сільгосптоваровиробники області отримали значну фінансову підтримку з Державного бюджету України. На фінансування програм розвитку агропромислового комплексу отримано млн. грн., що на 10% більше чим в 2010 році.

Для України та Миколаївської області, зокрема, проблеми досягнення продовольчої безпеки мають особливо важливе значення, що зумовлюється насамперед сучасним станом розвитку агропромислового комплексу.

Досягнення в агропромисловому комплексі розвинутих країн показують, що завдяки ефективному використанню найновіших наукових розробок у галузях агротехніки, біотехнології і агроекології та інтенсивному природокористуванню в аграрній сфері можливо значно знижувати природо-, енерго- і фондомісткість сільськогосподарської продукції та підвищувати її конкурентоспроможність. Тому і в Україні необхідно використовувати цей досвід з метою забезпечення ефективної діяльності підприємств усіх форм власності.

Якщо оцінювати вітчизняних товаровиробників як постачальників продовольства для населення України, то доводиться констатувати факт великої кількості ризиків банкрутства галузей сільського господарства у конкурентній боротьбі із світовими товаровиробниками даної галузі. За останні роки різко знизились обсяги капіталовкладень в усіх основних галузях народного господарства, зокрема, і агропромисловому комплексі.

Високий рівень господарської освоєності землі, надмірне використання і забруднення поверхневих прісних вод і лісових ресурсів призвели до значного погіршення екологічного стану в Україні. Її ресурсно-екологічній та й економічній безпеці загрожує те, що природно-ресурсний потенціал втрачає свої можливості до відновлення та відтворення.

Глибока і довготривала загальноекономічна криза в Україні зумовила критичний стан в її сільському господарстві та тепер вирішення проблем продовольчої безпеки вимагає здійснення активної аграрної політики державою, спрямованої на якнайшвидше подолання кризових явищ, забезпечення роботи АПК у ринкових умовах, утвердження в перспективі нашої держави як країни з високоефективним експортоздатним сільським господарством на базі використання найновіших біотехнологій.

В агропромисловій політиці важливу роль мають відігравати регіональні аспекти, необхідність чіткого врахування природно-кліматичних особливостей Миколаївської області, пристосування до неї виробничих і ринкових систем. Це стосується не лише розміщення і розвитку галузей рослинництва і тваринництва, спеціалізації, кооперації та інтеграції великого, середнього і малого агробізнесу з визначенням через ринковий попит оптимальних розмірів конкретних виробництв.

Глобалізація продовольчої безпеки України повинна включати в себе не тільки вертикальні рівні, але й горизонтальні зрізи її забезпечення. Можливо зазначити що до

ознак продовольчої безпеки в умовах глобалізації як критерію сталого розвитку країни повинні відноситися: наявність продовольства, яка забезпечується муніципальною та приватною сферами закупок, зберігання, оптовою і роздрібною торгівлею продукцією сільського господарства та харчової промисловості; стабільність галузевих ринків продовольства, яка гарантується сферою накопичення страхових запасів основних продуктів харчування; доступність продовольства, яка визначається, передусім, рівнем та динамікою реальних доходів і структурою виплат споживачів; якість продовольства, яка підтримується сертифікацією сільськогосподарського та переробного виробництва, контролем джерел надходження, місць зберігання і реалізації продовольчої продукції, в тому числі з метою запобігання поширення інфекційних хвороб. [2, с.24]

Висновки. Для досягнення та забезпечення умов продовольчої безпеки в умовах глобалізації на обласному рівні необхідно здійснити наступні кроки: здійснювати щоквартальний моніторинг та прогнозування основних продовольчих балансів та тенденцій розвитку продовольчого ринку; укласти прямі контракти із сільськогосподарськими товаровиробниками на закупку продовольства; переробки та доведення продовольчої продукції до споживачів, посилити вплив на ринкові механізми за допомогою встановлення цін на сировину і кінцеву продукцію, квотування виробництва; сприяти становленню міжрегіональних оптових ринків, вдосконалити механізм регулювання розподільних процесів на оптовому ринку.

Виконання всього наміченого комплексу завдань сприятиме вирішенню проблем досягнення продовольчої безпеки нашої держави.

Анотація

Вітчизняний ринок сільськогосподарської продукції характеризується зниженням рівня національної продовольчої безпеки, яке пов'язано з падінням обсягів виробництва, а також з суперечливо-повільним реформуванням агропромислового комплексу держави та її регіонів. Вивченням даного питання займалися достатньо вчених, але і на сьогоднішній день ця проблема є актуальною.

Ключові слова: продовольча безпека; агропромисловий комплекс; глобалізація продовольчої безпеки.

Аннотация

Отечественный рынок сельскохозяйственной продукции характеризуется снижением уровня национальной продовольственной безопасности, которое связано с падением объемов производства, а также с противоречиво-медленным реформированием агропромышленного комплекса государства и ее регионов. Изучением данного вопроса занимались достаточно ученых, но и на сегодняшний день эта проблема является актуальной.

Ключевые слова: продовольственная безопасность; агропромышленный комплекс; глобализация продовольственной безопасности.

Annotation

The home market of agricultural product is characterized by the decline of national food strength security, which is related to falling of production volumes, and also with contradictory-slow reformation of agroindustrial complex of the state and its regions. In the study of the given question the enough scientific were engaged, but also on today this problem is actual.

Keywords: food safety; agroindustrial complex; globalization of food safety.

Список використаної літератури:

1. Білорус О.Т. Экономическая система глобализации./ Білорус О.Т. - К.: КНЕУ, 2003. - 380 с.
2. Власов В.І. Глобалізація і глобальна продовольча проблема // Економіка АПК. - 2010. - №1. С.15-22.